

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Q. 24. Quid præterea circa distinctionem specificam peccatorum sit addendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

fensa, quàm homicidium plenè deliberatum, uti rectè S. Th. Suar. Arr. & alii communiter cum Compt. d. 103. s. 6. contra Durand. Vusq. & alios: Ratio est, quia sicuti difficillima mortificatio gulæ est Deo gratior quàm una genuflexio, quamvis hæc, utpote actus religionis, sit ex objecto melior, quàm actus temperantiæ, quæ est inferior virtus, ita poterit peccatum contra inferiorem virtutem propter alias circumstantias habere malitiam in se graviolem; & ratio utriusque à priori est, quia bonitas vel malitia non tantùm desumitur ex ratione generica objecti, sed etiam ex multis aliis, ratione quorum potest haberi excessus; nec inde sequitur, quòd species inferior attingat superiorem, nam manet, quòd blasphemia ex se & secundùm speciem sit gravior, cum quo stat, quòd homicidium possit esse gravius ratione aliorum, quæ in homicidio malitiam aggravant & in blasphemia minuit. Similia quoque sunt in physicis, nam folium arboris, cum sit vivens, est ex genere suo perfectius aliquid, quàm Sol, qui non vivit, cum quo tamen stat, quòd Sol sit simpliciter perfectior folio arboris: Consequenter dicendum est, quòd non possit dari regula universalis, ex qua sciamus, an hoc peccatum in individuo sit gravius altero necne, sed hoc esse definiendum ex complexione omnium eorum, ex quibus aggravari potest vel minui malitia.

Q. 24 Quid præterea circa distinctionem specificam peccatorum sit addendum. R. seqq.

118.

S. 1. Species, in genere, est completa essentia rei, sive, est hoc, quod res secundùm se totam est: hinc distingui specie, est distingui in aliquo

Tom. V.

H

essen-

essentia, quod notabiliter differat, five sit di-
mille aliis : sic homo & brutum distinguuntur
specie, quia distinguuntur in rationali & in-
rationali, quæ notabiliter differunt, & quoniam
primum essentialiter convenit homini, alteri
bruto: ubi è contrà Petrus & Paulus non disti-
guuntur specie, quia in nullo essentiali sic di-
ferunt, nam sunt similes in animali & rationali
quæ sunt tota eorum essentia; numero tam
distinguuntur, quia non sunt unum & idem
animal rationale, sed faciunt numerum, & sunt
duo.

119. §. 1. Perinde est, five quærat, unde pec-
specificentur, five quærat, unde accipiant
am diversitatem specificam, nam specificatur
accipere suam speciem, & sic distingui ab omni
alio, specificare autem est alteri quasi dare suam
speciem, & facere distingui ab omni alio, &
quævis res specificatur intrinsecè per sua præ-
dicata, per quæ intrinsecè constituitur & disti-
guitur, prædicata autem illa dicuntur intrinsecè
specificare rem, quia intrinsecè constituitur &
distinguunt: Similiter specificari extrinsecè
respicere & accipere sua prædicata per respectum
ad aliquid, specificare autem extrinsecè, est
respicere, & sic terminando alterius respectum
quasi tribuere sua prædicata, sic visio nigri
visio albi sunt duo actus specie distincti, qui
intrinsecè specificantur per sua prædicata, quæ
sunt actio vitalis, sensatio externa & repræ-
sentatio albi vel nigri; & hæc prædicata intrinsecè
specificant ac distinguunt illas visiones, sed
visio albi extrinsecè specificatur ab objecto albo, quæ
per respectum ad album habet prædicatum

illud, quod sit representatio albi, per quod notabiliter differt à visione nigri, ideoque objectum album extrinsecè specificat illam visionem albi, quia terminando illum respectum facit notabiliter differre à visione nigri, & ita de aliis.

§. 3. Res aliquæ dici possunt distingui specie 110
 Logicâ, Physicâ, Metaphysicâ, Ethicâ vel Theologicâ, si nempe notabiliter differant in aliquo, quod ab illis consideratur: sic ad Logicam spectat considerare prædicabilia vel universalia, hinc animal, brutum, arbor, non distinguuntur hac specie Logicâ, quia omnia spectant ad primum prædicabile seu genus: E contra animal, homo, rationalis, risibilis, albus; differunt specie Logicâ, quia singula spectant ad diversum prædicabile. *Physica* considerat res secundùm entitates, ex quibus à parte rei constant, hinc homo specie physicâ differt à bruto, quia homo includit animam rationalem, brutum irrationalem, quæ secundùm entitates suas notabiliter differunt. *Metaphysica* considerat essentias secundùm conceptus abstractos supponentes totam essentiam physicam, hinc homo distinguitur specie metaphysicâ à bruto, quia homo in suo conceptu dicit rationale, brutum irrationale. *Ethica* considerat, quid deceat naturam rationalem, hinc quæ notabiliter differunt secundùm convenientiam vel disconvenientiam cum natura rationali, differunt specie ethicâ, seu, ut alii vocant, philosophicâ. *Theologica* considerat res secundùm hoc, quod habent per respectum ad Deum vel divina, uti an placeant vel displiceant Deo, quomodo præcipiantur vel prohibeantur à Deo, an sint vel non sint materia Sacramenti à Deo in-

rituti &c. hinc si aliqua notabiliter differant
 uno horum, distinguuntur specie theologica
 hz duz species, ethica ac theologica, uno
 mine ab aliquibus vocantur species moralia
 autem non inquiritur in speciem logicam, phi-
 sicam aut metaphysicam actuum, qui sunt pe-
 cata, sed in speciem moralem, & pręcipuę the-
 logicam, seu in malitias notabiliter diversas,
 in ordine ad Confessionem specialiter disti-
 guendas, sive hz malitię infint uni actui, si
 pluribus; quęritur autem pręcipuę de spec-
 cativo extrinseco, unde nimirum & ex quo po-
 simus colligere, quod uni vel pluribus actibus
 infint malitię specie distinctę & specialiter
 plicandę in Confessione.

221. §. 4. Valde difficile est pro hoc invenire unam
 regulam, quę sit adęquata, id est, quę con-
 niat omni & soli distinctioni specificę, ita
 possimus dicere, ubicunque hęc regula inve-
 nitur, ibi est distinctio specifica peccatorum,
 ubicunque est distinctio specifica peccatorum
 ibi hęc regula invenitur, hinc AA. in diversis
 vias abierunt, nam 1. Aliqui pro regula ponunt
 si peccata mereantur pęnas notabiliter diversa
 tunc distinguuntur specie. 2. Alii cum *Gran.* dicunt
 considerandam esse difformitatem, quam actus
 peccati habet cum recta ratione, & tunc recu-
 rendum esse ad iudicium prudentum. 3. Alii
 cum *Carden. & Bonasperi d. 2. n. 66.* dicunt non
 posse absolutę & universaliter aliunde colligi
 quàm ex communi prudentum sensu & apprehen-
 sione. 4. Alii cum *Haunol. c. 1. contrav. 6.* di-
 cunt inde esse colligendum, si in aliquo sit spe-
 cialis ratio, cur prohibeatur: quod ut depre-
 hendatur

hendas, compara duo peccata inter se, v. g. furtum 100. ducatorum & furtum unius ducati, item furtum & homicidium, & quære ex te, si peccatum, quod ex illis duobus est gravius, esset licitum, foretne etiam alterum licitum? nempe, si furtum 100. ducatorum foret licitum, foretne etiam licitum furtum unius ducati? si homicidium esset licitum, foretne etiam furtum licitum? si affirmas, non distinguuntur specie, quia non supererit ratio prohibendi: si negas, distinguuntur specie, quia adhuc erit ratio specialis illud prohibendi. 5. Alii cum *Palav. d. 11. q. 1. a. 1. n. 5.*, cui ex parte consentit *Esparfa*, dicunt colligendum esse ex diversis dictaminibus conscientiz, quibus peccata opponuntur. 6. Alii cum *Valent. Becano, Bonas. Rhod. d. 1. q. 1. f. 2.*, si opponantur diversis specie virtutibus, aut saltem si habeant diversum modum oppositionis ad eandem virtutem. 7. Alii cum *S. Th. 1. 2. q. 72. a. 1.*, Thomistis & *Amico d. 18.* dicunt colligendum esse ex objecto, fine, circumstantiis & modo tendendi. 8. Alii cum *Scoto, Vasq Laym Castrop. Platel.*, ex diversitate legum seu præceptorum, quibus peccata opponuntur.

§. 5. Ex hoc, quod aliqua peccata mereantur 122.
etiam apud Deum pœnas notabiliter inæquales, non est certum signum, quod distinguantur specie, quia pœna debita furto centies mille ducatorum est notabiliter major, quàm pœna debita furto unius ducati, sicuti centum millia sunt notabiliter plùs, quàm unum, & tamen non est certum, quod ista duo peccata distinguantur specie, imò sententia opposita est longè communior. Similiter ex hoc, quod duo peccata

mereantur poenam æqualem, non sequitur
 ejusdem speciei, quia possunt duo peccata
 specie diversa esse æqualia in malitia, & consequenter
 mereri æqualem poenam, uti constat ex
 actis n. 117. Denique ex poenis malè inquiritur
 specifica distinctio, nam prius est species peccati,
 quàm respectus ad poenam, neque opus
 præcognosci poenam, ut incurratur malitia,
 ergo ex respectu ad poenam non rectè colligitur
 species.

123. §. 6. Ubi inveniuntur notabiliter diverse
 disconvenientiæ cum natura rationali, ibi sunt
 malitiæ specie distinctæ, & consequenter malitiæ
 quæ differunt specie ethicâ, etiam differunt
 specie Theologicâ, hæc tamen regula non est
 æquata. *Ratio 1. partis est*, quia malitiæ prohibentur
 à Deo, secundum disconvenientiam, quæ
 habet cum natura rationali, quæ exigit hoc
 illo modo prohiberi, prout in se major est
 minor, natura enim rationalis est participans
 quædam rationis divinæ, cui respondet lux
 eterna Dei, ergo ubi sunt malitiæ specie ethicâ
 distinctæ, rectè inferimus esse malitiæ specie Theologicâ
 distinctas. *Pars altera*, quod regula illa
 sit adæquata, patet, quia non conveniunt peccata
 ideo malis, quia prohibita sunt, dantur enim
 peccata specie distincta, quamvis de se non discon-
 veniant naturæ rationali, uti sunt labor sabbati
 die festo, comestio carnis die Veneris &c.

124. §. 7. Malè remittitur ad nudum iudicium
 prudentum pro scienda distinctioe speciei,
 quia prudentes ipsi dubitant, an in hoc vel
 actu sit multiplex malitia, nec tamen hi
 debent remittere ad alios prudentes, sed

regulas seu fundamenta, unde debeat judicari, quod in fit vel non in fit alia malitia specifica. Nec juvat, quod dicit Bonæ-spei, quod iudicium prudentium habeat suum fundamentum in fine legum moralium, nam hinc sequetur, quod ex fine legum debeat ultimò peti differentia specifica, atque ita hæc sententia relabatur in illam, de qua dicemus à n. 130. ; manetque explicandum, quandonam lex vel finis legis cæseri debeat notabiliter diversus.

§. 8. Ubi in peccatis reperitur ratio prohibendi notabiliter diversa, ibi sunt malitiæ speciei diversæ, & viceversâ, ubi sunt malitiæ speciei diversæ, ibi etiam reperitur diversa ratio prohibendi. *Probat*, quia ubi sunt tales diversæ rationes prohibendi, ibi etiam sunt, vel diversæ disconvenientiæ cum natura rationali, vel saltem diversæ leges propter diversam illam rationem prohibentes actum, ex utroque autem capite rectè infertur diversa specie malitia, ut constat, partim ex dictis n. 123., partim ex dicendis n. 129. ; Hæc tamen regula, prout eam explicat *Hann.* relatus n. 121. non est adæquata, nam multa distinguuntur specie, in quibus secundum explicationem ipsius non videtur esse talis diversa ratio prohibendi, nam si liceret fornicatio cum consanguinea, secundum principia ipsius etiam liceret cum non consanguinea; si liceret pollutio, etiam liceret delectatio carnalis; si liceret desiderium turpe, etiam liceret delectatio morosa; si liceret per contumeliam imminuere famam præsentis, etiam liceret per detractionem imminuere famam absentis; si liceret rapere, etiam liceret furari; si liceret furtum

1250

mortale, etiam liceret veniale &c. & tamen omnia hæc peccata specie inter se distinguuntur. Quod si aliter velit applicari regulam illam, fingendo nempe unum peccatum esse impossibile & tum videndo, an adhuc esset ratio prohibendi alterum, jam minus valebit regula, nam si furtum duorum ducatorum esset impossibile adhuc esset prorsus eadem ratio, quæ nunc est prohibendi furtum unius ducati, & tamen, si eandem ipsam, furtum duorum & unius ducati non differunt specie. Licet autem regula explicetur, prout initio exposuimus, sicque videtur esse adæquata, tamen per eam necdum scimus, quandonam & unde colligi debeat, quod in his v. illis sit diversa ratio prohibendi, præsertim quoad illa, quæ ratione sui non sunt mala, sed tantummodo, quia prohibita sunt, unde necessarium est inquirere in aliam ulteriorem regulam.

126. §. 9. Peccata illa differunt specie, quæ sunt contra dictamina specie diversa, & viceversa quæ peccata sunt contra dictamina specie diversa, etiam differunt specie, uti patet, quia illa dictamina proxime participant moralitatem obiectivam, & refundunt moralitatem formalem in actus, quos imperant vel dirigunt: sed remanet quaestio, quandonam dictamina debeant dici specie diversa, hinc sola hæc regula non sufficit, servit tamen ad hoc, ut sciamus peccata sic esse confitenda, sicuti fuerunt dictamina, quando committebantur, tum enim est contracta voluntas, qualis cognoscebatur, nec postea respectu ejusdem actus immutari potest.

127. §. 10. Si actus unus vel plures habeant oppositionem

fictionem cum diversis specie virtutibus, rectè arguimus esse in actibus vel actu illo unico diversas specie malitias, hæc tamen regula non est adæquata. Pars 1. explicatur, nam furtum rei sacræ est unus actus, qui habet oppositionem cum virtute iustitiæ, in quantum est violatio juris alieni; & cum virtute religionis, in quantum est violatio rei sacræ, hinc rectè arguimus in eo peccato esse duas specie malitias, nempe injustitiæ & sacrilegii. Ratio autem est, quia honestas virtutis est maxime conformis naturæ rationali, contra quam Deus prohibet agi per actum illi oppositum, ergo per talem actum contra eam agere, est agere difformiter à natura rationali & lege Dei, ergo ubi sic agitur contra diversam honestatem hujus & illius virtutis, est diversa difformitas à natura rationali & lege Dei, adeoque distincta specie malitia. Dixi, per actum oppositum, sive, qui fit contra honestatem virtutis, nam si fit tantum præter virtutem, uti ommissio Missæ dis feriali, quæ tantum est contra consilium, & non est contra sed tantum præter virtutem religionis, quæ non obligat tum, sed tantum consult, & per omissionem præteritur, ex tali neglectu virtutis non refunditur malitia peccati, uti patet. Pars altera, quod hæc regula non sit adæquata, etiam probatur, quia dantur peccata specie distincta, quæ opponuntur eidem virtuti, uti avaritia & prodigalitas liberalitati. Si dicas, opponi diverso modo, avaritiam per defectum, & prodigalitem per excessum, contra est, ergo non habetur præcisè ex oppositione ad diversas virtutes, nam illi ipsi duo diversi modi sunt circa eandem virtutem: deinde quamvis

modus sit diversus, hoc tamen est impertinens ad virtutem, nam eidem justitiæ eodem modo quantum ad justitiam pertinet, opponitur detestatio & judicium temerarium; item eidem caritati per excessum opponuntur desiderium morosa & delectatio circa pollutionem, item incontinentia & bestialitas; similiter eidem Charitati per defectum opponuntur mortale & veniale, tamen omnia illa peccata specie distinguuntur. Denique æquè obscurum manet, quando nempe illi modi oppositionum debeant dici vel non debent notabiliter diversi, ergo.

128. §. 11. Si objectum vel modus tendendi ad peccaminosi sit notabiliter diversus in genere moris, rectè colligimus malitiam specie diversam inesse actui: & vice versâ, si malitia specie diversa in sit actui, hoc erit vel ratione objecti vel ratione modi tendendi notabiliter diversum in genere moris, adeoque hæc est una adæquata regula ad dignoscendam diversitatem specierum malitiarum. Pars 1. probatur, quia, improprie si objectum in genere moris sit notabiliter diversum, moralitas objectiva erit notabiliter diversa, ad hanc autem terminabitur actus adeoque in actum refundetur moralitas formalis notabiliter diversa & distinctæ speciei: unde si modus tendendi sit notabiliter diversus in genere moris, intrinsicè specificabit actum ratione malitiæ notabiliter diversæ in genere moris. Ratio utriusque à priori est, quia omnis actus vitalis est essentialis tendentis in objectum, & modus, quo actus in objectum tendit, etiam est essentialis actui, ut ex philosophia philosopho pono, ergo sicuti omnis actus physicè spectatur

specificatur ab objecto & modo tendendi physice considerato, ita omnis actus in genere moris spectatus specificabitur ab objecto & modo tendendi in genere moris considerato. Pars altera etiam probatur, quia ubicunque in actu uno vel pluribus sunt diversæ speciei malitiæ, aut objecta sunt notabiliter diversa, à quibus diversæ malitiæ refundantur, aut si objecta non sint notabiliter diversa, diversitas specifica non potest aliunde haberi, quàm ex modo tendendi, quia quidquid præter modum tendendi specificat actum in genere moris, hoc constituit objectum in genere moris, sive illud se teneat ex parte peccantis, sive ex parte illius, contra quem peccatur, sive ex parte rei, circa quam peccatur, sive sit finis peccantis aut alia circumstantia objecti, sive sit etiam lex positiva vel diversus modus cognoscendi, cui substat objectum, hæc enim omnia faciunt objectum respectu operantis esse diversum in genere moris, communis enim & certa sententia est, inquit *Amicus* d. 14. n. 120., quòd ex nulla planè circumstantia, nequidem ex ipsamet intentione actus, possit refundi moralitas formalis in ratione virtutis vel vitii, nisi talis circumstantia præcognoscatur, quia quod non obicitur intellectui, nec obicitur vel imputari potest voluntati, adeoque objectum prout huic vel illi cognitioni substat, erit notabiliter diversum in genere moris, atque ita convenienter dici possit, quòd objectum sit specificativum extrinsecum adæquatum respectu omnium peccatorum speciei distinctorum, cur autem dicam specificationem partialiter sumi à modo tendendi, ratio hæc est, quia multi do-

genæ

cent duo peccata, v. g. duo desideria circa idem
 objectum carnis, eodem modo & cum iisdem
 circumstantiis representatum dari posse, quo-
 rum unum sit mortale alterum veniale, prae-
 ratione consensûs pleni aut semipleni ex parte
 modi diversi tendendi, quem habet voluntas
 quamvis ex parte intellectûs sit eadem profusa
 advertentia ad malitiam; quam sententiam pro-
 nunc admitto, in hac autem assignari non potest
 ullum specificativum diversum ex parte objecti
 ergo peccari debet ex modo, quo se applicat volun-
 tas vel tendit in objectum.

129. *Obi* Peccatum mortale & veniale, si sit
 circa eandem materiam, non distinguuntur spe-
 cie, ergo propter hoc male recurritur ad ma-
 dum tendendi, adeoque specificativum ad
 quatum malitiae erit solum objectum. Ita Dico-
 De poenit. d. 9. n. 173. Herinx d. 5. n. 44. R. de
 controv. 6. & alii. R. Non distinguuntur specie
 physicâ, transeat; morali, & quidem theologica
 n., Ratio est, quia imprimis differunt notabiliter
 in ratione offensae & displicentiae respectu
 Dei, nam mortale est simpliciter offensa, ita dis-
 splicens Deo, ut tollat amicitiam, & sit punibile
 poenâ aeternâ; veniale autem est tantum secun-
 dum quid offensa, nec ita displicet Deo, ut tollat
 amicitiam, nec ratione suâ puniri potest poenâ
 aeternâ: Deinde notabiliter differunt in ordine
 ad Sacramenta, nam mortale est materia neces-
 saria Poenitentiae, veniale est libera; mortale im-
 pedit gratiam, quae est effectus Sacramenti, ve-
 niale non impedit &c., ergo differunt specie
 theologica.

130. §. 12. Ubi agitur contra leges formaliter di-
 versas

versas, ibi sunt plures specie malitiæ; & E contra ubi sunt plures specie malitiæ, ibi agitur contra leges formaliter diversas, adeoque hæc est altera regula adæquata pro dignoscenda diversa specie malitiarum. Pars 1. probatur, quia malitia actûs, ex essentia sua, est tendentia in legem, contra quam ponitur, & cui actus malus est difformis, ergo ubi sunt leges formaliter diversæ, erunt difformitates ad legem notabiliter diversæ, adeoque malitiæ specie distinctæ. Pars altera etiam probatur, quia diversæ illæ species, vel sunt malæ, quia sunt prohibitiæ, vel ex se intrinsecè sunt malæ; si sint malæ, quia prohibitiæ, patet esse contra leges formaliter diversas, ubi enim prohibentur plures specie malitiæ, sunt leges formaliter diversæ, ut statim dicetur: si ex se intrinsecè sunt malæ, adhuc sunt contra legem naturæ & Dei æternam, quæ lex virtualiter est tam multiplex specie, quàm multiplex specie est malitia illa intrinsecè; & universaliter omnis malitia, sive gravis sive levis, sive sit talis intrinsecè sive tantùm ratione prohibitionis, semper est contra legem Dei æternam, quæ dat vim obligandi, & quasi informat singulas alias leges, hinc lex æterna est toties virtualiter diversa, quoties informat leges humanas formaliter diversas.

Obi. Consensus plenus & semiplenus in ob- 131.
jectum turpe sunt peccata specie distincta, secundùm dicta n. 129., cum unum sit mortale alterum veniale, sed sunt contra eandem formaliter legem, non moechaberis, quæ ex eodem motivo castitatis prohibet utrumque, ergo possunt duo peccata specie distincta esse contra eandem forma-

formaliter legem. R. n. min. Lex enim naturalis & lex æterna Dei, itemque lex illa positiva, quæ in malis habetur, est virtualiter multiplex, & pro respectu consensuum semiplenum, qui intrinsicè venialiter tantum est malus, adeoque exigit tantum leviter prohiberi, differt specie formaliter a seipsa, prout respicit consensuum plenum; qui intrinsicè mortaliter malus est, exigit prohiberi graviter. *Nec obstat*, quod illa sit una realiter, Nam etiam omnipotentis sapientia in Deo, item animal & rationale in seipso sunt realiter una res, & tamen loquendo sensu formali distinguuntur specie, propter respectum ad connotata vel effectus notabiliter diversos: unde universaliter dicere solent Philosophi, quod ea, quæ differunt notabiliter, differunt specie, ideoque si realiter distinguantur differant specie reali, si realiter sint idem, differant specie formali tantum, quod hinc sufficit habendam legem formaliter diversam, si in qua adsint, de quibus dicitur à n. 132. Ad quod lex in actu primo proximo obligativa includat promulgationem, promulgatio autem legis naturæ vel legis æternæ Dei est dictamen quo conscientia dicit hoc vel illud dissonantem naturæ rationali vel legi æternæ Dei, tale dictamen semper est aliud, quando malitia objectiva est alia specie, ergo ubi malitia objectiva est specie reali diversa, etiam lex ut obligativa in actu primo proximo erit specie reali saltem inadæquatè diversa, quod iterum hinc sufficit.

132. Q. 25. Quando nam leges censentur ita diverse ut aliam specie malitiam in actum refundant. R.
S. 1. Leges possunt esse diversæ, vel materiæ